

Za gospodarje

Maribor, dne 2. januarja 1935.

Premišljevanje o našem kmetu.

Pri srcu mi je naše ljudstvo, ki sem sam del njega. Z občudovanjem ga opazujem, kako se trudi in peha, da se še vzdrži. Ugotoviti pa moram, da njegov modri optimizem vedno bolj in bolj ugaša. Bolj in bolj se ljudi pollašča občut nesigurnosti, ker se jim zdi, da nekaj pretečega teži nad njih glavo. Ko skoro plaho izprašujejo: Kaj bo, kaj bo, se mi zdijo podobni ovcam, ki se stiskajo pred sovražnikom.

V starih časih je veljal pregovor: vsak je svoje sreče kovač. Danes pa, tako se zdi, zlasti kmet ni gospodar svoje bodočnosti. Ni bil sicer nikoli prav trden, ker je pač od solnca in dežja odvisen, ter od zdravja in bolezni. Toda z vztrajnim delom si je vendarle pridelal toliko, da je v jesen lahko nekaj po zmerni ceni prodal, plačal davke in kupil razne potrebščine.

In dandanes? Delo ne žanje svojega plačila. Kakor da polnimo sode brez dna. Prav v tem je največja trpkost, da moramo gledati, kako kljub vsem naporom le še životarimo. Vse leto vstajajo domači pred zoro in legajo ob poznih urah h kratkemu počitku, a ob koncu mora ugotoviti, da je bil ves trud zaman, ker se pridelano ne more dostojno prodati. Toliko trpljenja za nič ali ma-tenkost!

Dolgovni pa teže! Nekoč so jih smatrali kot izjemo, ki ni prinašala časti. Dandanes že vsak, ki ni posebno ubog na največjem božjem daru, uvidi, da so le nesreča. Iz lastnega opazovanja vem, da so se mnogi v prejšnjem desetletju zadolžili z mislijo, da se bodo v določenem času rešili. Toda kaj se je zgodilo? Naj navedem le en primer: V naši vasi je posestnik, katerega posestvo je leta 1928 veljalo 60.000 Din; ker mu je bilo pri roki, je kupil od soseda njivo za 15.000 Din. Računal je, da bo ta

dolg s pridelki z njive odplačal vsaj v desetih letih. Prišlo pa je drugače. Danes je vse njegovo posestvo vredno le še kakih 16.000 Din in vse kaže, da bo prišel na kant. Tako je padla cena posestev. Tu bi bila potrebna odločna preuredba. Kako naj se kmet pri takem stanju reši dolgov? To naj bi zaščitila kmetov vpošievala.

In davki! Plačevati jih je treba. Država mora plačevati svoje uradnike, ti pa itak khalu potem izročijo denar nazaj kmetu. Kupiti morajo življenjske potrebščine, ali pa ga dajo za obleko. Denar, ki ga izdajo za njo, pride slednjič v roke delavca in kmeta. Tako da je kmet od svojih dohodkov in za svoje pridelke to dobiva nazaj. To se mi zdi edino razumljivo. Saj odkod naj kmet drugod denar dobi, ako ne za svoje pridelke? No, dandanes pa je skoro narobe. Pridelki se ne morejo prodati in skoro nikdo se posebej ne meni za to. To je stvar kmeta samega, tako se zdi, da nekateri mislijo, da svoje stvari proda, Mi imamo druge skrbi. Kmet pa leze vedno globlje v siromaštvo ter trpi.

II koncu še to: Kmečki starši, kje so zdaj vaši sinovi? Dali ste jih mnogo v višje šole. Dandanes je čas, da bi vam bili na pomoč. In če so se vam izneverili, ne klonite. Nove pošljite v šole, a jim sveto naročajte: pojdi izmed nas, a delaj za nas. Nauči se, da boš dober naš prijatelj in vodja! Da, takih, ki imajo ljubezen za kmeta, nam dandanes najbolj manjka, ko je potreba največja!

I. F.

Ljudski pravnik.

Maribor, 15. 12. 1934.

Dolg cestarja in kmeta. Šig. — Neki posestnik, ki je bil ob času zadolžitve cestar, Vam dolguje znesek 2000 Din. Lansko, oziroma že predlansko leto ga je cestna uprava odpustila kot cestarja. Vprašate, ali uživa ta posestnik zaščito

in če je zaščiten, ali ga že letos lahko terjate za $\frac{1}{4}$ glavnice, ali samo za obresti. — Dotični Vaš dolžnik je za svoj dolg zaščiten po uredbi o zaščiti dolgov le takrat, ako je bil v času zadolžitve kmet po tej uredbi, torej ako je dolg nastal pred 20. 4. 1932 in je dotičnik ob času svoje zadolžitve obdeloval zemljo sam ali s člani svoje družine, da je njegov obdavčni dohodek izviral pretežno iz kmetijstva in da njegovo posestvo ne presega 75 ha za obdelovanje sposobne zemlje. Po našem mnenju ne bo ta Vaš dolžnik zaščiten. Ako bi hoteli imeti od nas točen odgovor, nam bi morali najprej povedati, za kakšna dolg gre, ali Vam dolguje na posojilo, na kupnini za dobavljeno trgovsko blago, na zaslužku ali pa morda na dednemu odpravku. Še le potem bi mogli določneje povedati to zadevne predpise, ki pridejo v poštev. Ako bi se izkazalo, da je dotični Vaš dolžnik zaščiten, potem morete letos zahtevati samo obresti, prihodnje leto in kasneje pa šele dolgovani obrok; v tem primeru mora dolžnik plačati v štirih enakih obrokih, pri čemur se vštejejo v tak obrok tudi 6% obresti. Plačilni načrt je v tem slučaju sledeč: prvo leto plača dolžnik na 100 Din glavnice 31 D, od katerega zneska plača znesek 25 Din na glavnico, znesek 6 Din pa na račun obresti; drugo leto znaša obrok od 100 Din prvotnega dolga znesek Din 29.50, od česar pade na glavnico znesek 25 D, na obresti pa znesek Din 3.50; tretje leto prejmete na 100 Din prvotnega dolga znesek 28 Din, in sicer za glavnico znesek 25 Din, za obresti pa znesek 3 Din; četrti letni obrok pa znaša od prvotnih 100 Din dolga znesek 26.50 Din, od katerega odpade na glavnico znesek 25 D, na obresti pa znesek Din 1.50. Pri dolgu v znesku 2000 Din imate v slučaju zaščite prejeti: prvo leto znesek 31 Din (letni obrok od 100 Din) krat 20 (ker je letni obrok 31 v 2000 ravno 20krat), t. j. znesek 620 Din, od tega boste prejeli 500 Din na glavnico, 120 Din pa na račun obresti. Drugo leto boste dobili 29.50 krat 20 = 590 Din (glavnica 500 Din, obresti 90 Din); tretje leto boste dobili 28 krat 20 = 560 Din (glavnica 500 Din, obresti 60 Din); četrto leto boste dobili 26.50 krat 20 = 530 Din (glavnica 500 D, obresti 30 Din). Po sporočenem ključu

lahko vsak čas izračunate za vsak znesek, ki ga je treba plačati v 4 enakih obrokih, koliko bo znašal poedini obrok. Sicer bo pa »Slovenski gospodar« prinesel v kratkem natančno in podrobno vsa tozadevna določila, ki veljajo pri nas glede plačevanja zaščitenih kmečkih dolgov.

Popusti pri meničnih dolgovih. Šjg. — Lansko leto Vam je neki posestnik dolgoval na menice znesek 2000 Din. Izstavil Vam je dve menici, vsako v znesku 1000 Din. Eno menico Vam je že plačal; to menico ste izročili ob plačilu dolžniku. Ta dolžnik Vas je pred kratkim povabil k sebi, da Vam poravna še to menico. Pravite, da Vam je ponujal v popolno poravnanje svojega dolga samo znesek 430 Din. Vprašate, če morate po meničnem zakonu dolžniku res toliko popustiti. — Če je Vaša terjatev v resnici obstojala v polnem znesku 2000 D, ne pa manj, potem imate vsekakor pravico dobiti celotni svoj dolg plačan brez vsakega popusta. Ako hoče poplačati dolžnik svoj dolg z manjšim zneskom, ni njegovo stališče pravilno. Vi vztrajajte na tem, da Vam mora plačati celotni znesek. Ako pa je dolžnik kot kmet zaščiten, Vam pa mora izdati menice s podpisani enake vrednosti. Ako tega ne stori pravočasno in pravilno, je upnik upravičen svojo menično terjatev iztožiti. Kljub vloženi tožbi pa more dolžnik zaščiteni kmet izdati v 15 dneh, odkar je prejel menično tožbo, upniku novo menico; treba mu tedaj ni plačati glavnice, pač pa mora plačati prave stroške in morebitne protestne stroške. V plačilu stroškov obstoji kazen za to, ker ni hotel izdati novih menic. Iz tega pojasnila boste lahko sami spoznali, kaj velja za Vas, oziroma kaj se ne more uporabiti za Vaš primer.

Dolg izročitelja posestva. Komap. — Vaša pokojna mati so nekemu posestniku od leta 1925 pa do leta 1928 posojevali vsako leto nekaj. Leta 1928 je dolg na posojilo znašal ravno znesek 500 Din. Ker ni ta posestnik mogel dolga nikdar vrniti, je plačeval samo obresti. Vaša mati je umrla leta 1930. — Za njo ste postali upnik Vi kot edini sin in dedič. Dolžnik je nato tudi leta 1930 izročil svoje posestvo zakoncemu D., ki sta se zavežala, da prevzametaj v svojo plačil-

no zavezo vse dolgove izročitelja, ki so znašali z Vašim vred 3600 Din. Ta dva prevzemnika sta nato vse dolgove poravnala, dočim je Vas prosil moški prevzemnik, da ga še počakate za plačilo. Zdaj ga čakate že 4 leta, pa ne prejmete niti obresti niti glavnice. Ta prevzemnik je še celo plačal dolgove, ki jih je imel, ko še ni prevzel tega posestva. Letos spomladl je pa ta prevzemnik svoj delež izročil svoji svakinji. Obe sedanji posestnici ste letos spomladl že dvakrat terjali na plačilo dolga, a sta obe izjavili, da starih dolgov ne bosta plačevali. Vprašate, če sta Vam ti posestnici dolžni plačati Vašo terjatev in kaj Vam je storiti, da dobite svoj denar. — Prevzemniki posestva so dolžni plačati dolgovan: znesek po uredbi o zaščiti kmetov, ker gre za zaščiteni dolg. Dolžni pa so plačati, ker so se k temu zavezali. Pa tudi sicer, ako ni posebne zaveze, morajo prevzemniki tak dolg plačati po določilih zakona. Denar boste tedaj dobili v celoti plačan, le čakati boste morali 4 leta, ker je tako predpisala uredba o zaščiti kmetov. Ženski se ne moreta izgovarjati, da Vam ničesar ne dolgujeta, marveč sta obe dolžni plačati nerazdelno, razem ako bi svakinja prvega prevzemnika dokazala, da za dolg ni vedela, niti morala vedeti. To se ji bo pa vsekakor zelo težko posrečilo. Letos ste upravičeni zahtevati le 6% obresti, in sicer od glavnice, ki jo je določiti po uredbi o zaščiti kmetov takote: glavnica 500 Din, nezastarane zakonite 5% obresti za tri leta in sicer od 23. 11. 1930 do 23. 11. 1933 v znesku 75 Din tako, da imate terjati znesek 575 Din, 6% obresti od tako povečane glavnice od tega časa naprej pa do 15. 11. 1934 znašajo 33.73 Din. Ta znesek morata ženski prevzemnici plačati najkasneje do 15. 12. 1934, sicer ju morate tožiti. Leta 1935 do 15. dec. morata pa plačati skupaj znesek 178.25 Din. Do 15. 12. 1936 znesek 169.63 Din. Do 15. 12. 1937 znesek 161 Din. Do 15. 12. 1938 znesek 152.38, tako da boste v celoti prejeli znesek 661.25, od katerega zneska odpade na glavnico znesek 500 Din, na obresti pa znesek Din 86.25. Iz povedanega spoznate, da zaenkrat ne morete ničesar drugega doseči od dolžnic, kakor plačilo obresti. Ako tudi teh ne bosta plačali, pa so **obrnite** na odvet-

nika v Celju, ali pa pojdite na sodišče, kjer boste na uradni dan lahko dali tožbo na zapisnik.

Prenos hiše na moža. Vprašate, na kateri način lahko žena prenese svoje posestvo (hišo) na moža, kakšne so pristojbine in komu morate plačati. — Žena lahko prenese svojo hišo na moža v obliki kupne pogodbe, ki jo morate napraviti pri notarju. Mož in žena ne moreta napraviti take pogodbe sama ali pa pri odvetniku. Od kupne pogodbe je treba plačati 4% državno pristojbino, v dravski banovini pa poleg tega še 1½% banovinske pristojbine. Po napravi pogodbe je treba pristojbine plačati pri davčni upravi. Vse to bo pa napravil za Vas dotični notar, ki bo delal pogodbo.

Mejni spor. Komak. — Vaš sosed je posekal v Vašem gozdu nekaj hoste. Nato sta se podpisala s sosedom, da Vama bo določil mejo zemljemerec, ki pa ni prišel; sosed je pa kljub temu sekal kar naprej v Vaš svet. Nato sta se s sosedom sporazumela na državnega zemljemerca. Letes je pa sosed kar na tihoma pripeljal zasebnega zemljemerca, ki je mejo določil brez Vaš in brez Vaše vednosti. Zmetal je ven tudi nekaj mejnikov, ki so stali tam vedno. Do starih mejnikov ste rabili svet nemoteno in javno že 45 let. Vprašate, kakšne so Vaše pravice? — Iz vprašanja razberemo, da gre med Vama za mejni spor. Ako sta se dogovorila s sosedom, da bo državni zemljemerec določil med Vama mejo kot razsodnik, potem ste vezani na ta dogovor, sicer pa greste lahko na uraden dan na pristojno sodišče ter tam predlagate ureditev meje, ker je vsled motenja posesti nastal spor glede pravilnosti mej. Sodišče bo nato določilo mejo najprej po zadnjem mirnem dejanskem stanju, ako pa tega ne bo mogoče ugotoviti, pa bo razdelilo svet po pravičnem prevdanku. Z ureditvijo meje ne odlašajte, ker je vsako odlašanje v Vašo škodo.

Plača rejenke. Vaša žena je bila sama posestnica. Pr sebi je imela rejenko od njenega L. do 19. leta. Dobivala je pri njej vso oskrbo in vzgojo, drugega pa ni nihče zahteval. Po smrti Vaše žene pa zahteva do Vas triletno plačo v znesku 3000 Din in Vam grozi s tožbo. Vprašate, kako se morate ravnati, da Vam ne

nastane škoda. — Po našem mnenju boste morali plačati triletno mezdo, kakor je običajna v Vašem kraju. Od tega zneska ste pa upravičeni odbiti vsa, kar je rejenka v tem triletnem času že preejala. Najbolje bo, ako stvar skušate spraviti s sveta na lep in miren način.

IZPLAČILO HRANILNE VLOGE. Turp. — Od svojega brata bi radi prevzeli posestvo, a imate ves svoj denar naložen v hranilnici, ki Vam ga ne more izplačati. Vprašate, kako bi prišli do svojega denarja in izjavljate, da ste pripravljeni celo 25% popustiti od svoje vloge. — Zelo radi bi Vam ustregli in pomagali, vendar nimamo prav nobene moči in možnosti, da bi Vam preskrbeli gotovino, ker je danes nikdo nima, najmanj pa denarni zavodi na deželi, ki so posojali svoj denar kmetom, ki so pa zdaj zaščiteni. Zato mora hranilnica izplačati svojim vlagateljem samo toliko, kolikor prejme od svojih dolžnikov. Mi razumemo Vaš težki položaj in Vaše želje, da bi prevzeli posestvo, ki je bilo očetovo ter da Vas vleče nazaj na Vašo domačijo. Ne moremo pa napraviti prav ničesar, kar bi imelo za posledico uresničenje Vašega hrepenenja. Potrpite še nekoliko. Razen tega pa se dogovorite s hranilnico, na kakšen način bi zmogla plačevati vlogo. Ne bodite pa nespametni in ne izgublajte 25% vloge s prodajo hranilne knjižice!

ODŠKODNINA ZA DELO PRI STARŠIH. Šig. — Stari ste že 52 let, ste 27 let oženjeni. S svojo ženo delate že ves čas na posestvu svojih staršev. Sedaj so se nakrat zmisli! in Vaju odganjajo s hiše. Vprašate, če ima vsaj Vaša žena pravico zahtevati plačilo za svoje delo. — Ako so Vam starši obljubovali, da boste prejeli po njihovi smrti posestvo in niste doslej ničesar prejeli na račun svojega dela, ste upravičeni zahtevati plačo za izvršeno delo, ker ni bilo med Vami dogovorjeno, da delate brezplačno. Po zakonu je tedaj treba plačati primerno mezdo, ki odgovarja običajem kraja, kjer živite. Tudi žena lahko zahteva zase tako plačilo. Poskusite urediti stvar zlepa. Le v skrajnem slučaju tožite! Ali gre v Vašem slučaju za zastaranje plače v treh letih, ali pa morete zahtevati plačo za ves čas, kar ste

delali, Vam vsled neočnega vprašanja ne moremo odgovoriti.

Razna obvestila.

Na banovinski trsnici in drevesnici v Kapeli, pošta Slatina-Radenci in v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru, se vršita v letu 1935 zopet od 1. marca do 30. novembra devetmesečna vinarska, sadjarska in kletarska tečaja, v kateri se sprejmejo mladeniči, ki so dovršili 16. leto svoje starosti in so dovolj razviti. Tečaj je internat, na katerem dobe učenci popolno oskrbo in mesečno po 30 Din na roko za nabavo potrebnih učil in drugih potrebščin. Pouk je praktičen in teoretičen. Prosilci morajo vložiti šestmesečno pisano prošnje, kolekovane s 5 in 20 Din kolekoma, katerim je priložiti: 1. krstni list, 2. zadnje šolsko spričevalo, 3. zdravniško spričevalo, 4. npravstveno spričevalo in 5. mladostni dovoljenje staršev ali varuha, da pusti sina ali varovanca v tečaj. Tako opremljene prošnje je vložiti do najkasneje 15. februarja 1935 na upravo zgoraj navedenih ustanov, na kateri želijo biti sprejeti.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski živinski sejem 24. 12. 1934. Prignanih je bilo 5 konj, 8 bikov, 48 volov, 157 krav in 7 telet, skupaj 225 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na tem sejmu so bile naslednje: debeli voli 1 kg žive teže od 2.75 do 3.50 Din, poldebeli voli 2 do 2.25, plemenski voli 2.50 do 3, biki za klanje 2 do 2.50, klavne krave debele 2.50 do 2.75, plemenske krave 2 do 2.25, krave za klobasarje 1.50, molzne krave 2.50 do 3, breje krave 2.50 do 3, mlada živina 2.75 do 3, teleta 3.50 do 4.50 Din. Prodajnih je bilo 97 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, II. vrste 6—8, meso od bikov, krav in telic 4—6, telečje meso I. vrste 10—12, II. vrste 4—6, svinjsko meso sveže 8—14 Din.

**Zahtevajte povsod
»Slovenskega gospodarja«!**